

Nr 52.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1933 kl. 2.³⁰ e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av kostnader för utredning rörande omarbetning av aktiebolagslagstiftningen.

(3:e avd.)

I en till riksdagen avläten, den 10 mars 1933 dagtecknad proposition, nr 205, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnader för utredning rörande omarbetning av aktiebolagslagstiftningen för budgetåret 1933/1934 under andra huvudtiteln anvisa ett extra reservationsanslag å 20,000 kronor.

Såsom i statsrådsprotokollet framhållits, har efter tillkomsten av 1910 års aktiebolagslagstiftning följt en tidsperiod, kännetecknad av en utveckling på det ekonomiska området, som knappast torde hava varit förutsedd av lagstiftaren. År 1924 vidtogos vissa ändringar i aktiebolagslagen, men erfarenheten har visat, att denna för hela samhällsekonomin viktiga lagstiftning i betydelsefulla delar likväl ej motsvarar de fordringar, som böra ställas på densamma, utan kräver en mera genomgripande omarbetning.

Frågan härom upptogs till övervägande inom justitiedepartementet under sistförflutna höst. Då erfarenheten och i synnerhet på senaste tid timade händelser särskilt understrukt behovet av snara åtgärder till åvägabringande av effektivare revision i aktiebolag, igångsattes inom departementet en utredning rörande ändring i aktiebolagslagens bestämmelser om revision, och i syfte att kunna framlägga förslag redan till innevarande års riksdag begränsades behandlingen av ämnet till de spörsmål, vilkas lösande ansågs mest angeläget, nämligen huru större säkerhet skulle kunna beredas för en sakkunig, objektiv och utan bihänsyn bedriven revision samt om de närmare kompetensvillkoren för revisor.

På grundval av den verkställda utredningen upprättades en promemoria med utkast till ändring i aktiebolagslagens bestämmelser i förevarande hänseende.

Promemorian jämte utkastet remitterades för yttrande av ett antal myndigheter och enskilda sammanslutningar. Åtskilliga av dessa avstyrkte, att här avsedda fråga utbrötes och gjordes till föremål för be-

handling särskilt för sig, samt erinrade om behovet av en allmän översyn och omarbetning av aktiebolagslagstiftningen överhuvudtaget. Revisionsfrågan borde upptagas först i samband med en sådan mera omfattande och djupgående utredning och därvid regleras jämväl i andra hänseenden, såsom beträffande spörsmålen vad revisionen skulle omfatta och huru den skulle ske. Beträffande vissa andra delar av bolagslagstiftningen vore — framhölls det — lika angeläget att snart få till stånd en omdaning. Ett uppskov med revisionsfrågan vore icke förenat med någon våda, när frågan om tillsättande av auktoriserade revisorer i de börsnoterade företagen, beträffande vilka det allmännas intresse av en effektiv revision vore mest påtagligt, syntes efter styrelsens för Stockholms fondbörs initiativ bliva löst på frivillighetens väg. Nu angivna ståndpunkt intogs av kommerskollegium, försäkringsinspektionen, fem av handelskamrarna i riket samt vissa enskilda sammanslutningar, däribland svenska bankföreningen, svenska försäkringsföreningen, Sveriges industriförbund, föreningen auktoriserade revisorer och styrelsen för Sveriges advokatsamfund.

I några yttranden betonades särskilt revisionsfrågans beroende av den lösning vissa andra bolagsspörsmål kunde erhålla.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Såsom förut framhållits har lagutkastets utarbetande förestavats av önskan att snarast få avhjälpt en mera påfallande brist på ett för det allmänna intresset viktigt område av aktiebolagslagstiftningen. De föreslagna nya bestämmelserna hava härvid enligt sakens natur måst anknytas till aktiebolagslagens övriga stadganden sådana dessa för närvarande äro utformade. Det kan emellertid icke förnekas att det på detta område är förknippat med vissa olägenheter att framgå på de partiella reformernas väg. Sålunda torde vara ostridigt att aktiebolagslagen kräver en omarbetning, sträckande sig över centrala delar av lagstiftningen. Behovet härav har trängt sig fram med sådan styrka att eventuellt nu skeende ändringar på enstaka punkter icke kunna giva fog för ett dröjsmål med en mera vittsyftande omarbetning. Och vid en sådan kan lagen i revisionsfrågan närstående spörsmål tänkas erhålla en omgestaltning som påverkar även nämnda frågas lösning.

Ett övervägande av de olika synpunkter som inverka på frågans bedömande har fört mig till den ståndpunkten att man för att säkra ett bestående gott resultat av en reform i revisionsfrågan gör bäst i att upptaga den till behandling i det större sammanhang varom nyss nämnts. Med hänsyn till vad förut anförts kan jag dock ej förorda denna väg under annan förutsättning än att arbetet efter den vidare linjen igångsättes så snart sig göra låter. Även synes mig med skäl kunna ifrågasättas att, i avvidan på ny lagstiftning, till fullföljande av fondbörsstyrelsens initiativ i börsordningen meddela föreskrifter, varigenom såsom allmänt villkor för att aktie eller obligation må göras till föremål för handel och notering å fondbörsen stadgas, att en av revisorerna i vederbörande bolag skall vara av handelskammare i riket auktoriserad revisor. Denna fråga torde komma att upptagas av chefen för finansdepartementet.

Jag ämnar således föreslå att en utredning igångsättes rörande en all-

män omarbetning av aktiebolagslagstiftningen. Denna bör därvid i sin helhet göras till föremål för granskning. Bland frågor vilka böra ägnas särskild uppmärksamhet hava en del redan förut antytts. Dit hör spörsmålet huruvida alltefter företagens beskaffenhet bör i lagstiftningen införas på olika sätt reglerade former av aktiebolag. En viktig fråga gäller förvaltningens ordnande, förvaltningsorganets sammansättning, dess förhållande till aktieägarna och ansvarigheten för förvaltningen; bland annat bör undersökas ändamålsenligheten av något system ungefärligen motsvarande det tyska, innebärande en klyvning av funktionerna såsom företagsledning och såsom övervakande representantskap för aktieägarna. Revisionsfrågan bör upptagas i hela sin vidd; undersökningen bör således omfatta icke blott reglerna om revisorernas tillsättande och deras kompetens utan även vilka närmare bestämmelser må erfordras rörande deras verksamhet samt granskningens föremål och omfattning. Under övertvägande bör jämväl tagas huruvida ändrade bestämmelser tarvas för betryggande anordningar i fråga om aktiebolags bildande samt om sättet för inbetalning av aktiekapitalet och förändringar av detsamma. Befogad synes vidare en omprövning av bestämmelserna om upprättande av balansräkning m. m. i syfte att klara och fullständiga upplysningar föreligga till bedömande av företagets ställning. Icke minst betydelsefullt är det av aktiebolagslagstiftningen ännu obeaktade spörsmålet i vad mån särskilda bestämmelser påkallas i anledning av den numera allmänt använda företagsformen med huvudbolag och dotterbolag samt beträffande koncerner. Övertvägas bör också vad som kan åtgöras för att trygga aktieägarninoritetets behöriga intressen — en fråga som torde vara av särskild vikt beträffande nyss omförmälda företagsformer. Här ha blott i korthet angivits några av de uppgifter som möta vid utredningen. Säkerligen kommer man vid en allmän översyn av lagstiftningen i ämnet att jämväl ställas inför en mångfald andra spörsmål. Exempelvis kan erinras om den vid Kooperativa förbundets kongress sistlidet år beslutade framställningen till Kungl. Maj:t om förbättringar i lagstiftningen rörande kapitalbildningen inom aktiebolag.

Den maktpåliggande utredningsuppgift som en omarbetning av aktiebolagslagstiftningen innebär torde böra anförtros åt en kommitté. Dess sammansättning synes lämpligen kunna begränsas till en ordförande och fyra ledamöter, varjämte en sekreterare med juridisk utbildning torde böra ställas till kommitténs förfogande. Eventuellt behov av speciell sakkunskap i vissa detaljfrågor synes lämpligen kunna fyllas genom tillkallande av särskilda sakkunniga.

Kostnaderna för kommittén under nästkommande budgetår torde icke kunna helt bestridas inom ramen för det väsentligt nedsatta ordinarie anslag (135,000 kronor) som för nämnda budgetår anvisats till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, med mindre betänkligt intrång sker i de utredningsuppgifter för vilka anslaget ursprungligen beräknats. Euhuru sålunda ett särskilt anslag lärer bliva av behovet påkallat, torde likväl en ökning av andra huvudtitelns utgiftssumma på grund härav kunna undvikas. Under punkt [16] av nämnda huvudtitel i statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till bestridande av kostnader för delning av Svea hovrätt såsom extra reservationsanslag beräkna ett belopp av 20,000 kronor. Vid anmälan av detta anslagsbehov omnämnde jag, att den inom departementet i ämnet igångsatta utredningen då ännu ej blivit slutförd. Det har nu visat sig att densamma icke kan, såsom beräknat var, fullbordas

å sådan tid att proposition i ämnet kan föreläggas innevarande års riksdag, i följd varav, på sätt genom skrivelse till riksdagen denna dag (nr 204) blivit anmält, medel för sagda ändamål ej komma att erfordras för budgetåret 1933/1934. En verkställd beräkning ger anledning antaga att, därest ett särskilt anslag till enahanda belopp — 20,000 kronor — ställes till förfogande för den nu ifrågasatta utredningen, det belopp som därutöver må kunna erfordras för utredningens bedrivande under budgetåret skall kunna bestridas ur det ordinarie kommittéanslaget för samma budgetår.

Utskottet.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka igångsättandet av den utredning, varom fråga är, i överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t föreslagit. Då storleken av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget för kostnadernas bestridande ej heller givit utskottet anledning till erinran, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må till bestridande av kostnader för utredning rörande omarbetning av aktiebolagslagstiftningen för budgetåret 1933/1934 under andra huvudtiteln anvisa ett extra reservationsanslag å 20,000 kronor.

Stockholm den 6 april 1933.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius, Lindblad, Widell, Olof Olsson, Nilsson* i Malmö, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Carlsson* i Gävle, *Asplund, Bergström, Thelin* och *Nylander*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Strindlund, Törnkvist* i Karlskrona, *Jeppson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Olsson* i Blådinge, *Norsell, Lindskog* och *Isacsson*.